

Tiina Rajamäki
Freie Universität Berlin
EJF – Europäische Journalisten Fellowship

Datajournalismia Saksassa vuonna 2012.

Osallistuin Helsingin Sanomien Säätiön stipendiaattina Freie Universität Berlinin eurooppalaisten toimittajien fellowship-ohjelmaan 1.10.2011-31.7.2012. Kymmenen kuukauden aikana työstimme tutkielman, joka sai olla journalistinen tai akateeminen. Valitsin aiheeksi datajournalismin kehittymisen Saksassa, sillä datajournalismin avulla käsitellyt aiheet selvästi pulpahtivat osaksi tutkivaa journalismia syksyllä 2011.

Työni pyrkii vastaamaan kysymykseen, mitä datajournalismi on vuonna 2012. Ja tarkemmin: mitä se on saksalaisessa printtimediassa ja printin onlinetuotteissa. Esimerkkiviestiminä työssä ovat **Süddeutsche Zeitung, die Zeit ja die Tageszeitung TAZ**. Selvitän aluksi datajournalismin käsitettä – joka osoittautuu arvioimaani vaikeammaksi tehtäväksi. Määritelmästä väännettiin kättä esimerkiksi Saksan tutkivien journalistien datajournalismia käsittelevässä seminaarissa Hampurissa 24-25.3.2012.

Ensimmäiseksi esittelen erilaisia **määritelmiä** datajournalismille. Käyn läpi datajournalismin lyhyen historian ja sen, millaisilla metodeilla tilastoista ja tietokannoista voi ammentaa uudenlaista journalismia. Kyseenalaistan visualisoinnin merkityksen. Hieno tai interaktiivinen graafinen esitys on toki keskeinen osa tietojen muokkaamista uudenlaiseen muotoon lukijalle, mutta se ei saa olla päätavoite. Kappale kansainvälisestä datajournalismista on keskeinen, koska etenkin Yhdysvalloissa ja Britanniassa datajournalistit ovat päässeet töissään saksalaisia pidemmälle.

Saksalaiseen datajournalismin esimerkkeihin paneudun haastatteleamalla Süddeutsche Zeitungin Onlinen päätoimittajaa, die Zeitin datajournalismituottajaa ja TAZin varapäätoimittajaa. Haastattelen myös OpenDataCity -yrityksen perustajajäsentä Marco Maasia, joka on palkittu useista datajournalistisista projekteistaan. Jokaisesta lehdestä otan esimerkkejä projekteista, joiden tekoprosessin kuvaan työssäni. Sellaiset ovat esimerkiksi SZ:n junamonitori – verkkosivu, jonka avulla voi seurata kaukojunien liikkumista Saksassa. Palvelufunktion lisäksi se on toiminut valtavana tietopankkina toimittajille, kun he ovat selvittäneet, millä rataosuuksilla junaliikenne takkuu eniten. Toinen kiinnostava esimerkki on die Zeitin äärioikeistoväkivaltaa avaava sivusto. Se synnytti graafisen tiedon lisäksi myös inhimillisiä journalistisia tarinoita kymmenen vuoden aikana kuolleista ihmisistä, joiden kuolemaan epäillään liittyvän äärioikeistolaisia motiiveja.

Yleisenä loppupäätelmänä on, että datajournalismissa sen tekijän pitää erityisen tarkasti metsä puilta. Siis pohtia tekoprosessin aikana, saadaanko tietokannoista ja tilastomateriaalista sellaista journalistista tietoa, joka on yhteiskunnallisesti merkittävää.

Asiasanat: datajournalismi, visualisointi, tutkiva journalismi, tietokanta, tilasto